

ENSKILDA HÖGSKOLAN STOCKHOLM

Masterprogrammet i mänskliga rättigheter

EXAMENSARBETE

Masteruppsats

30 hp | VT 2022

Ideellt arbete för mänskliga rättigheter - kvinnans roll?

En kvalitativ intervjustudie om ideellt engagemang för mänskliga rättigheter

Författare: Hanna Eriksson

Handledare: Ulf Johansson – Dahre

Enskilda högskolan Stockholm

Abstract

This thesis aims to study gender distribution in non profit work for human rights. Based on an interview study with coordinator´s for non-profit workers in human rights, the thesis examines how the gender distribution is constructed, the reasons behind the gender distribution, what consequences the distribution can have, and how to create change. The theoretical frameworks that the thesis relates to are gender theory, socialization and role theory. These are theories based on the a social constructivist approach, which means that society is constructed by us humans. The result of the seven semi-structured interviews, indicates that there is a large surplus of women who are voluntarily committed to human rights. Possible causal explanations for the distribution according to the results have to do with education, trends, women's social capacity, and female vs. male interest. The consequences the informants address apply to diversity, societal development and the priority issue. The results also show that coordinators believe that what needs to be done to create change has to do with education, gender norms, salary, and active search for men, except for the two men who, according to the results, believe that the prevailing gender distribution does not need to change.

English titel

Non-profit work for human rights - the role of women? A qualitative interview study on non-profit involvement in human rights

Nyckelord

Ideellt engagemang, könsfördelning, genus, volontär, kvalitativ intervjustudie

Innehållsförteckning

1 Inledning	5
1.1 Syfte och frågeställning	6
1.2 Disposition	6
1.3 Begreppsbeskrivning	7
2 Tidigare forskning	8
2.1 Volunteering and Psychological Well-Being: Assessing Variations by Gender and Social Context	8
2.2 Volunteer Care Workers: A case for challenging resource theories on volunteering	8
2.3 The Reverse Gender Gap in Volunteer Activities: Does Culture Matter?	9
2.4 Gender Differences in Accepting and Receiving Requests for Tasks with Low Promotability	9
2.5 Medborgerligt engagemang i Sverige 1992-2019	10
2.6 Diskussion angående tidigare forskning	11
3 Teoretiska utgångspunkter	13
3.1 Hirdmans teori om genuskontraktet	13
3.2 Socialisation	13
3.3 Rollteori	14
4 Metod och material	15
4.1 Kvalitativa semistrukturerade intervjuer	15
4.2 Genomförande och urval	16
4.3 Forskareetik	17
4.4 Primärmaterial och avgränsning	17
4.5 Sekundärmaterial och avgränsning	18
4.5.1 Volontärbarometern 2021	18
4.5.2. Tillit och fördom 2020	18
5 Resultat och analys	20
5.1 Presentation av informanter	20
5.2 Könsfördelning	21
5.2.1 Jämförelse med personal	21
5.2.2 Skillnader i hur män och kvinnor tar sig an uppgifter	22
5.3 Varför är kvinnor överrepresenterade inom volontärarbeten för mänskliga rättigheter? 23	
5.3.1 Utbildning	23
5.3.2Trender	24
5.3.3 Kvinnligt vs manligt intresse	24
5.3.4 Kvinnors sociala kapacitet	26

5.4 Könsgapets konsekvenser	28
5.4.1 Mångfald och samhällsutveckling	28
5.4.2 Prioritetsfrågan	29
5.5 Hur kan vi skapa förändring?	29
5.5.1 Utbildning	29
5.5.2 Könsnormer	29
5.5.3 Lön	30
5.5.4 Aktiv sökning av män	31
5.5.5. Det behövs ingen förändring i könsfördelningen	32
5.6 Diskussion utifrån teoretiska ramverk samt tidigare forskning	33
5.6.1 Könsfördelning och Hirdmans genusteori	33
5.6.2 Könsfördelning och socialisation	33
5.6.3 Könsfördelning och rollteori	34
5.6.4 Könsfördelning och tidigare forskning	35
6 Sammanfattning och slutsatser	38
Bibliografi	41

1 Inledning

Mänskliga rättigheter är en internationell rätt som har till syfte att reglera relationen mellan statsmakten och individer, med hjälp av skyldigheter och rättigheter (Regeringskansliet 2018). För att främja dessa rättigheter så finns det i Sverige idag många människor som väljer att engagera sig ideellt. Att arbeta ideellt innebär att människor arbetar helt utan ersättning, med syften i att skapa bättre förutsättningar för en mer rättvis värld, för personlig utveckling, eller så kanske de helt enkelt vill ha med det ideella engagemanget i sitt cv, som en del studier visat (Volontärbyrån 2021: 16). I Sverige är det enligt volontärbarometern 2021, allra störst engagemang för uppdrag gällande barn och unga. Därefter kommer engagemanget för social och ekonomisk utsatthet, integration, hälsa, kvinnor och andra mänskliga rättighetsfrågor (Volontärbyrån 2021: 9).

Intresset för mänskliga rättigheter, ideellt arbete och genus, har till viss mån alltid funnits. I egenskap av att vara en kvinna så har jag alltid ställt mig frågande till könsskillnader i alla samhällets delar, men intresset för just könsskillnader och ideellt arbete väcktes under min praktik på Individuell Människohjälp under vårterminen 2020. En av mina uppgifter som praktikant var att försöka få in fler män till att engagera sig för integrationsfrågan, vilket jag snabbt insåg var en svår uppgift. Jag får veta att projektet jag skulle arbeta med hade mycket svårt att få män att engagera sig, vilket väckte många frågor hos mig. Varför vill inte männen engagera sig inom integration? Har det ens med vad männen vill att göra? Är det likadant inom andra fält gällande mänskliga rättigheter?

Varför är det då en viktig fråga hur könsfördelningen ser ut för ideellt engagemang inom mänskliga rättigheter? Jag tänker dels att då de mänskliga rättigheterna både inkluderar män och kvinnor, så behövs det både ett manligt och kvinnligt perspektiv inom arbetet. Jag tror till exempel inte att det går att enbart de som är utsatta för rasism arbetar med dessa frågor, eller att enbart kvinnor arbetar för kvinnors rättigheter. Jag tänker även att det är en viktig del för jämställdheten i stort, då det handlar om oavlönat arbete. Det verkar inte rimligt att kvinnor ännu en gång ska ta den omhändertagande rollen utan ekonomisk ersättning, som det i många hushåll ser ut, under tiden som männen kan klättra på sina karriärstegar och samtidigt främja sin ekonomi (Von Essen, Svedberg 2020: 100).

Det finns olika fakta angående hur könsfördelningen ser ut inom ideellt arbete generellt, där viss data menar att fler män engagerar sig, och andra menar att fler kvinnor engagerar sig. Jag har dock inte kunnat finna någon fakta angående hur det ser ut för specifikt ideellt arbete

inom mänskliga rättigheter, vilket jag anar kan skilja sig från den generella siffran om könsfördelning inom ideellt arbete. Detta då studierna påpekat att man har inräknat idrottsengagemang som ideellt arbete, där männen är överrepresenterade (Von Essen, Svedberg 2020: 95- 97). Så hur ser egentligen könsfördelningen ut inom mänskliga rättigheter? Varför ser det ut såhär? Och hur kan man förändra hur könsfördelningen ser ut, om det nu behövs förändras?

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med denna studie är att få en djupare förståelse för hur könsfördelningen ser ut för ideellt arbete inom mänskliga rättigheter. Jag vill även med denna studie diskutera orsaksförklaringar, konsekvenser, samt hur man kan förändra situationen. För att åstadkomma detta har jag försökt ta reda på om det finns skillnader i vilka arbetsroller män och kvinnor tar på sig inom ideellt arbete för mänskliga rättigheter. Jag har även velat ta reda på vad samordnarna har för uppfattning till varför könsfördelningen ser ut som den gör, samt även förslag på hur man kan förändra situationen. De frågor studien kommer söka svar på är:

- Hur ser könsfördelningen ut för ideellt engagerade inom mänskliga rättighetssektorn?
- Vad tror informanterna är orsaken till könsfördelningen?
- Vad anser informanterna att könsfördelningen medför för konsekvenser?
- Hur tror informanterna att man kan skapa förändring i könsfördelningen?

1.2 Disposition

Uppsatsen är uppdelad i 6 kapitel med underrubriker. I det första inledande kapitlet beskrivs syfte och frågeställning för uppsatsen, samt en kort begreppsbeskrivning. Under kapitel 2 redovisas den tidigare forskningen, för att läsaren ska ha en bättre förståelse för hur forskningsområdet ser ut, samt en diskussion utifrån tidigare forskning. De teoretiska ramverk som uppsatsen utgått från beskrivs under kapitel 3. Kapitel 4 redovisar den metod och det material jag valt att använda mig av, samt de forskareiska frågor jag behövt ta hänsyn till under studiens gång. Kapitel 5 inleds med en presentation av informanterna, och sedan redovisas den empiri som samlats ihop under intervjuerna. Efter redovisningen av empirin diskuteras resultatet i relation till de teoretiska ramverk studien utgår ifrån, samt tidigare forskning. Under uppsatsens sista kapitel presenteras en sammanfattning, samt de slutsatser som dragits efter studiens gång.

1.3 Begreppsbeskrivning

Volontär - Enligt volontärbyrå.se är en volontär en person som frivilligt, av egen lust och vilja väljer att engagera sig utan att få betalt. Volontärs-begreppet inkluderar även enligt volontärbyrån andra definitioner som ideell, frivillig, ideell medarbetare, funktionär, förtroendevald eller aktiva medlemmar (Volontärbyrå 2022).

En del av de organisationer jag intervjuat använder begreppen medlemmar, aktiva medlemmar, eller andra samlingsnamn. I denna studie har jag valt att använda mig av begreppen volontär samt ideellt arbete, för att beskriva det arbetet samt de personer som engagerar sig utan att få betalt. Dock kommer alltid citat att vara exakt återgivna med informanternas egna ord.

2 Tidigare forskning

I det här kapitlet kommer jag att redovisa tidigare forskning inom mänskliga rättigheter, kön och genus. Då det inte gått att finna tidigare forskning om könsfördelningen för ideellt arbete inom mänskliga rättigheter specifikt, så kommer kapitlet att ta upp studier som ligger tillräckligt nära ämnet för att kunna hjälpa att förstå problematiken. I slutet av kapitlet presenteras även en diskussion angående tidigare forskning.

2.1 Volunteering and Psychological Well-Being: Assessing Variations by Gender and Social Context.

Neal Krause, professor i folkhälsa vid University of Michigan School of Public Health, och Gerard Rainville, senior research advisor på university of Maryland, skriver i artikeln *Volunteering and Psychological Well-Being: Assessing Variations by Gender and Social Context*, om volontärarbete i relation till psykiskt välbefinnande, samt kön och socialt sammanhang. Författarna undersöker om volontärarbete i religiösa sammanhang genererar mer välbefinnande än i sekulära sammanhang. De undersöker även könsfördelningen inom volontärarbete, samt om välbefinnande inom religiösa volontäruppdrag är starkare hos kvinnor än hos män (Krause, Rainville 2018: 44-45). Med hjälp av en nationellt representativ webbenkät så kommer författarna fram till att volontärarbete oavsett om de är i religiösa eller sekulära sammanhang, leder till större välbefinnande. Kvinnor är oftare volontärer inom religiösa sammanhang, men i sekulära finns det inte någon märkbar skillnad. Författarna kom även fram till att kvinnor känner mer välbefinnande av att arbeta som volontär inom religiösa kontexter, än vad män gör (Krause, Rainville 2018: 46, 51-52).

2.2 Volunteer Care Workers: A case for challenging resource theories on volunteering.

I artikeln *Volunteer care workers: A case for challenging resource theories on volunteering*, undersöker Charlotte Overgaard, professor vid departementet för forskning inom hälsa och teknologi, och Erik Petrovski samt Jonathan Hermansen, forskare inom sociologi, om den rådande resursteorin är en lämplig teoretisk ram att utgå från när man analyserar ideellt arbete inom vården i Danmark. De använder sig av en feministisk metod med fokus på kön, makt och rättvisa (Overgaard, Petrovski, Hermansen 2018: 153-154). Det verkar finnas två huvudspår för hur man uppfattar ojämlikhet inom volontärarbetet. Författarna menar att ena spåret som fokuserar på volontärarbete handlar om att man uppfattar icke-deltagande inom volontärarbeten som ojämlikhet, och studier som fokuserar på vård istället kopplar ojämlikhet

till deltagande i volontärarbeten. Det förstnämnda spåret är mer individualistisk inställd, och det senare spåret fokuserar mer på strukturer som gjort att en viss grupp tar på sig obetalt arbete (Overgaard, Petrovski, Hermansen 2018: 154-156). Enligt författarna så fokuserar man för mycket på individers motiv och moral, och för lite på de strukturer och omständigheter som utgör volontärarbetet som produkt. Under paraply-begreppet "volontärarbete" så finns det olika könsskillnader beroende på vilken typ av arbete det gäller. Författarna menar att resursteori inte är till någon hjälp när man analyserar denna typ av problem, då resultaten av forskningen visar att både kön och resurser har en inverkan då till exempel volontärarbeten inom vården generellt lockar kvinnor som har det sämre ställt, men mänskligt, socialt, och kulturellt kapital verkar inte ha någon större inverkan på individers medverkan i ideella uppdrag inom vården (Overgaard, Petrovski, Hermansen 2018: 166-168).

2.3 The Reverse Gender Gap in Volunteer Activities: Does Culture Matter?

I artikeln *The Reverse Gender Gap in Volunteer Activities: Does Culture Matter?*, skriver författarna Héctor Bellido, Miriam Marcén och Marina Morales, som är ekonomianalytiska forskare vid University of Zaragoza, om att kvinnor står för 57% av allt volontärarbete i världen. Artikelns syfte är att med en epidemiologisk metod se om kultur kan ha en bidragande roll i detta omvända köns gap (Bellido, Marcén, Morales 2021: 1-3). Genom att använda sig av data från American Time Use Survey, och Gender Gap index of the World, så kommer författarna fram till att kvinnor ägnar sig mindre åt volontärarbete i de länder där man har normer som är mer jämställda. Författarna menar att studien verifierar deras tes om att volontärarbete har ett tydligt samband med traditionella könsroller. Enligt författarna så bör man för att kunna uppnå jämställdhet, som är en av FN:s 2030 agendor, aktualisera kulturella skillnader i den politiska dagordningen, för att det inte istället ska straffa kvinnors jämlikhet i samhället (Bellido, Marcén, Morales 2021: 8-10).

2.4 Gender Differences in Accepting and Receiving Requests for Tasks with Low Promotability

I artikeln *Gender Differences in Accepting and Receiving Requests for Tasks with Low Promotability*, skriver Linda Babcock, professor i ekonomi, tillsammans med Maria P. Recalde, Lise Vesterlund och Laurie Weingart om varför kvinnor tar på sig arbeten som inte bidrar till befordran eller på annat sätt gynnar karriären. Syftet till studien är att undersöka varför det är så stora könsskillnader i arbetsmarknadsresultatet, därav väljer Babcock att undersöka om kvinnor och män utför olika uppgifter på arbetsplatsen (Babcock, Recalde,

Vesterlund, Weingart 2017: 714-718). Författarna kommer fram till att kvinnor tar på sig extrauppgifter som inte lönar arbetet när båda könen är närvarande. Det här är inte något kvinnor gör för att de hellre än männen vill utföra uppgifterna, utan för att kvinnor förväntas göra det. Kvinnor tar inte bara på sig mer sådana uppgifter, utan de blir även oftare tillfrågade till att göra uppgifterna, just för att det finns en förväntan om att kvinnan ska göra det. När de istället tittade på hur en grupp med bara kvinnor reagerade på att hjälpa till så var det inte lika klart längre vem som skulle göra det, eftersom att det inte längre fanns någon könsskillnad i rummet (Babock, Recalde, Vesterlund, Weingart 2017: 742-744).

2.5 Medborgerligt engagemang i Sverige 1992-2019

Johan von Essen, professor i livsåskådningsforskning med inriktning mot civilsamhällestudier, och Lars Svedberg, seniorprofessor i socialt arbete, skriver sin avrapportering om medborgerliga engagemang, på uppdrag av regeringskansliet. Författarna skriver att omfattningen av ideellt arbete har minskat sedan år 2014, men att samtidigt har könsskillnaden i antal män och kvinnor som arbetar ideellt ökat. Resultatet visar att när ideella arbeten minskar, så är det andelen kvinnor som minskar. Vilket betyder att kvinnor inte har en lika fast förankring i ideellt arbete, som männens mer konstanta ideella arbete verkar ha (Von Essen, Svedberg 2020: 20 & 21). Dock menar de att när man granskat yngre personer år 2019, så kommer man fram till att det är fler män som aldrig gjort en ideell insats, än kvinnor. Författarna menar ändå att det enligt deras undersökning är lika vanligt att män och kvinnor engagerar sig ideellt. Dock så tar män mer praktiska insatser, och kvinnor gör mer insatser inom vård och omsorg (Von Essen, Svedberg 2020: 58). Enligt författarna har deras studie motbevisar tidigare bilden av att kvinnor är dominerande inom ideellt arbete, då det är ungefär lika vanligt bland könen. I tidigare svensk forskning så har man konstaterat att det som gör att siffrorna visar på att större andel kvinnor än män inte engagerar sig ideellt är på grund av den stora del ideellt arbete som innefattar sportarenan, där män är dominanta. Dock har idrottens fokus minskat lite, samt att kvinnor har fått en mer jämställd roll i samhället från det att studien började, vilket lett till att kvinnor kunnat engagera sig mer ideellt (Von Essen, Svedberg 2020: 95- 97). Men med det faktum att kvinnan ofta har rollen i hemmet med till exempel hushåll och barnskötsel, så är den aspekten av könsroller fortfarande aktuellt. Författarna menar att man bör söka svaren på ojämlikheten i till exempel kvinnors ojämlika vardag, även i familjesituationen (Von Essen, Svedberg 2020: 100).

2.6 Diskussion angående tidigare forskning

Samtliga artiklar behandlar frågan om ideellt arbete i relation till kön och genus. Då det inte finns något större omfång av forskning angående just ideellt arbete inom mänskliga rättigheter, så valde jag att utöka översikten till att behandla ideellt arbete, genus och kön rent generellt. Något som jag direkt lade märke till efter att jag läst artiklarna, är att det verkar vara oklart om det är mer män eller kvinnor som engagerar sig ideellt. Man kan anta att det har att göra med vad som innefattas av ideellt arbete, till exempel så skriver Von Essen och Svedberg att män och kvinnor engagerar sig lika mycket, men att män tar på sig mer praktiska uppdrag och kvinnor oftare arbetar ideellt inom vård och omsorg, som även Overgaard konstaterar. Läger man in sportfaktorn dessutom som Von Essen och Svedberg nämner så kan man även förstå varför antalet män är högt inom ideellt arbete (Von Essen, Svedberg 2020: 58 & 95).

Orsaksförklaringar till varför könsrollerna ser ut som de gör kan man enligt Von Essen och Svedberg söka i könsrollerna som råder i hemmen. Jag tycker att det låter som ett mycket rimligt tillvägagångssätt, då de roller vi har privat uppenbart kommer att spegla arbetslivet, och därmed även ideellt arbete (Von Essen, Svedberg 2020: 100). Artikeln som bland annat Belido författat, så kommer de även fram till slutsatsen att könsroller har en tydlig förankring till volontärarbete, då kvinnor engagerar sig mindre, ju mer jämställt samhälle de bor i (Bellido, Marcén, Morales 2021: 9). Även Overgaard kommer fram till att kvinnor som har det lägre ställt, oftare arbetar ideellt inom vård och omsorg, men menar att mänskligt, socialt eller kulturellt kapital inte påverkar (Overgaard, Petrovski, Hermansen 2018: 166 & 167). Babcocks forskning, som hade syftet att förklara varför kvinnor tar på sig mer olönsamt arbete än män, resulterar i att det handlar om att kvinnor förväntas göra det. Kvinnor blir inte bara mer tillfrågade att göra det på grund av dessa förväntningar, utan de ställer även upp mer på grund av dem (Babock, Recalde, Vesterlund, Weingart 2017: 743-744). Det betyder att det i det här fallet inte handlar om att kvinnor hellre vill göra arbetet, utan att de har fått den rollen i samhället. Jag menar att det även kan vara applicerbart på ideellt arbete inom mänskliga rättigheter, då kvinnor kanske antas göra det, och därför väljer att engagera sig. Något som dock talar emot detta är Neils studie om att kvinnor känner större välbehag när de engagerar sig i religiösa sammanhang, än i sekulära (Krause, Rainville 2018: 52). Jag menar att det välbehag människor känner genom att göra "gott" för religionen även kan gälla att göra "gott" för andra medmänniskor. Vårdfrågan som Overgaard tar upp ser jag även samband i relaterat till mänskliga rättigheter, eftersom att kyrkan ofta fokuserar på

välgörenhet (Overgaard, Petrovski, Hermansen 2018: 168). Det kan betyda att samma normer som möjligtvis gör att kvinnor engagerar sig mer ideellt inom mänskliga rättigheter, även är de normer som gör att kvinnor känner större välbefinnande av att engagera sig ideellt inom kyrkan.

Trots att det inte finns mycket forskning inom volontärarbeten för mänskliga rättigheter och kön så har denna forskningsöversikt givit en större förståelse för hur sambandet mellan ideellt arbete, genus och kön kan se ut. Dock främst inom andra områden än just mänskliga rättigheter, men ändå inom sektorer som relaterar till ämnet. Trots det så har denna forskningsöversikt gett mig en inblick i forskningsfältet, men även skapat nya frågor och funderingar hos mig.

3 Teoretiska utgångspunkter

I det här kapitlet presenteras de teoretiska utgångspunkterna som använts för att läsa den empiri som utgör grunden i studiens analys.

3.1 Hirdmans teori om genuskontraktet

Hirdmans genusteori syftar till att förklara hur män och kvinnor blir till, då människor enligt teorin inte föds som kvinnor eller män. Hon menar att det är en socialiseringsprocess som formar människors könsidentitet. Historiskt så skapades begreppet för att kritisera synen på att det är biologiska skillnader mellan könen som formar män och kvinnors olika livsvillkor. Genusteorin fokuserar istället för på det biologiska könet, på de sociala, kulturella och historiska förändringarna som det innebär att vara kvinna eller man (Hirdman 1988: 53-54).

Genusteorin fokuserar även på de relationer i samhället och den kultur som skapar män och kvinnor. Det är alltså sociala villkor som bestämmer kvinnor och mäns olika möjligheter, men det påverkar även hur män och kvinnor handlar. En annan viktig del av genusteorin handlar om makt, då den synliggör den maktskillnad som skapats från könsskillnaderna, alltså att män som grupp gynnas av att vara män, och kvinnor som grupp missgynnas av att vara kvinna. Yvonne Hirdman har skapat en teori som hon kallar för genuskontraktet, där huvudteorierna handlar om att manligt och kvinnligt hålls isär och ses som dikotomier, att det manliga värderas högre, samt att både män och kvinnor är med och upprätthåller denna ordning (Hirdman 1988: 54-57).

3.2 Socialisation

Socialisation innebär att individer formas och utvecklas genom ett samband med andra individer, värderingar, attityder, kunskap eller beteenden. Socialisation är en process som sker från att du föds tills din bortgång. I början av ett liv så kännetecknas socialisationen genom basal inläring av motorik, känslor och social utveckling som kan komma från föräldrar eller andra personer i barnets närhet, vilket kallas för den primära socialisationen. Den sekundära socialisationen handlar om de färdigheter och beteenden som individen tar till sig utifrån samhällets normer, vilket ofta kan tillkomma i till exempel skolan under uppväxten, på arbetsplatsen eller via massmedia (Angelöw 2015: 111-112).

Då normer och värderingar sett olika ut beroende på situation och tid så kommer även socialisationen att ske på olika sätt och med olika förväntningar på individen. En av de faktorer som gör att man får olika typer av socialisationer har med ditt kön att göra. Vissa är

av den uppfattningen att sitt biologiska kön påverkar hur män och kvinnor agerar, tänker eller känner. Inom socialisationsteorin menar man istället att beteendena har skapats utifrån ett mycket avancerat samspel mellan individ och samhälle. Eftersom att kvinnor och mäns roll i samhället inte har sett ut på samma sätt genom all tid oberoende av samhälle eller kultur, så är det inte rimligt att våra könsskillnader enbart kan förklaras med biologi. De förväntningar flickor har på sig från tidig ålder om att vara stillsamma och passiva, och unga pojkar uppmuntras till att vara självständiga, kommer i tidig ålder och påverkar oss redan från start. Det finns en bild av hur män och kvinnor "ska" vara, som präntas in i människor och i sin tur påverkar deras beteenden (Angelöw 2015: 124-128).

3.3 Rollteori

Rollteorins innebörd handlar om att människor får olika roller genom socialisationsprocessen, där de "tränas" in i en roll i samhället. Alla människor i samhället har en roll, som inte enbart yttrar sig utåt, utan den påverkar även enligt rollteoretiker din personlighet. Det innebär att en persons uppfattning om "jaget" påverkas av yttre faktorer. För det mesta sker internaliseringen, alltså att man införlivar yttre faktorer, omedvetet, och ens normer kan påverkas av familj, samhälle, massmedia, vänner eller skola, vilket då har skapat en förväntning på individen utifrån yttre normer. Eftersom man inte kan påverka om man föds som en man eller kvinna så finns det inte någon som helt ensam kan utforma sitt liv. De sociala rollerna har omformats i ett socialt samspel som sedan även kan förändras beroende på yttre förhållanden i samhället. Många socialpsykologer menar att man inte alltid kan förutsäga handlingar utifrån sociala roller, utan att en del personer säger en sak och handlar på ett annat sätt, men om en persons rollbeteende stämmer överens med personens rollförväntningar så värderas det främst positivt. Detta gör att könsroller påverkar ageranden till en stor grad, men att de även kan påverka vilka andra roller man kan ta sig an (Angelöw 2015: 47-50).

4 Metod och material

I detta avsnitt kommer jag att lyfta de metodiska överväganden och val som gjorts under studiens gång. Genomförandet av intervjuer kommer att motiveras med hjälp av Alan Brymans bok *samhällsvetenskapliga metoder* från år 2018. Genomförande, urval och de forskningsetiska överväganden som gjorts kommer även att presenteras. Under denna del redovisas och diskuteras även det primärmaterial och sekundärmaterial jag använt mig av, samt de avgränsningar jag gjort.

4.1 Kvalitativa semistrukturerade intervjuer

Jag har gjort kvalitativa semistrukturerade intervjuer med samordnare för ideellt arbetande för mänskliga rättigheter, för att besvara mina frågeställningar. Orsaken till valet att göra en kvalitativ intervjustudie grundar sig i att min frågeställnings fokus ligger i hur samordnare för volontärer inom mänskliga rättigheter själva uppfattar att situationen ser ut. Även om studien behandlar frågan om hur könsfördelningen ser ut rent faktiskt, så är huvuddelen av studiens fokus riktad på samordnarens egna uppfattningar (Bryman 2018: 454).

Alan Bryman tar dock upp att det finns en del brister i att genomföra kvalitativa intervjuer. Han menar att det kan vara problematiskt då kvalitativa verk ofta kan ge osystematiska uppfattningar om vad som faktiskt är det viktiga i studier om verkligheten (Bryman 2018: 485). Det är svårt att komma ifrån denna kritik eftersom att det faktiskt inte är möjligt att säga något faktiskt om hur verkligheten ser ut efter att som i detta fall intervjuat 7 personer. Dock betyder inte det att metoden inte har någon funktion, då själva frågeställningen skapar en diskussion i sig bara genom att frågan blivit ställd, samt att det skapar större förståelse för hur människors uppfattning av just detta fält ser ut. En annan kritik som Bryman tar upp behandlar frågan om intervjuarens objektivitet. Kritiker menar att kvalitativa forskare tenderar att bli subjektiva till följd av påverkan från informanterna (Bryman 2018: 484). Man kan dock även diskutera om det går att vara objektiv över huvud taget. Att forskaren kommer att påverkas av informanterna är säkert korrekt, men även forskare som studerar kvantitativa ting kommer att påverkas utifrån omgivningen och det material som forskaren använder sig av. Syftet med denna studie är inte att förenkla min data för att kunna svara på min frågeställning, utan vikten ligger i att pröva och analysera insamlad empiri.

Jag har i denna studie använt mig av semistrukturerade intervjuer, Bryman skriver att semistrukturerade intervjuer innebär att intervjuaren tematiserar frågor med en intervjuguide som grund, men att personen som blir intervjuad inte blir styrd av frågans utformning, samt

har rätt stor frihet att prata om det hen vill. Detta anser jag passa min studie bra då jag vill att informanterna ska kunna prata fritt om ämnet för att skapa en djupare förståelse, samt att jag vill kunna ställa följdfrågor på den information som informanterna ger. Jag utformade intervjufrågor som fokuserade på de frågeställningar studien syftar till, men som ändå lät informanten styra samtalet en del (Bryman 2018: 563).

4.2 Genomförande och urval

Jag valde att söka efter organisationer som arbetar med mänskliga rättigheter på nätet, för att sedan skicka ut förfrågningar angående intervju med samordnare för organisationens ideellt arbetande. Då jag ville ha en så stor bredd på organisationer som möjligt så valde jag att skicka förfrågningar till organisationer som arbetade med olika delar av mänskliga rättigheter. Dock var det svårt att få personer att ställa upp på en intervju, vilket gjorde att de organisationer och samordnare som svarat ja på förfrågningarna fick bli intervjuade oavsett vilken del av mänskliga rättigheter organisationerna arbetar med. Intervjuerna skedde på grund av covid19 via videosamtals tjänsten zoom, där jag även hade möjlighet till att spela in intervjun för att sedan kunna transkribera materialet. Det faktum att intervjuerna skedde via zoom kan ha medfört både nackdelar och fördelar. Att prata via en videosamtalsfunktion kan för en del människor kännas som en trygghet, om man inte är helt bekväm med att träffa och prata med okända personer i verkligheten. Att intervjuerna skedde via zoom gjorde även att det var lättare för informanterna att tacka ja till intervjun då de inte behövt ta sig till något speciellt ställe för att genomföra intervjun. De nackdelar jag kan se med att använda videosamtalsfunktionen och inte träffas i verkligheten är att det är lättare att känna in situationen samt människan man talar med om man träffas i verkligheten, det kan även vara lättare att missförstå varandra via videosamtal då man inte på samma sätt kan läsa av till exempel kroppsspråk.

Intervjuerna började med att jag presenterade mig själv och syftet med studien, och därefter fick informanterna berätta om sig själva och organisationens om de arbetar på. Efter det ställdes frågorna från min intervjuguide, och intervjuerna varade mellan 15 till 35 minuter vardera. Jag berättade även för informanterna att de kunde höra av sig om de ville ändra något från intervjun, för att skapa en trygghet, samt att jag skickar ut ett utkast på det material jag använt mig av från vardera informant innan studien publiceras.

Efter att intervjuerna var genomförda började jag att koda min empiri. Jag utformade ett kodningsschema med hjälp av färger, för att sortera de olika teman som uppkom under

läsningen. Jag använde mig av en konventionell ansats, vilket betyder att jag har låtit texten generera teman utifrån dess innehåll. Då jag redan innan läsningen hade aningar om vilka teman som skulle uppstå så skrev jag först ned dem för att sedan kunna fylla på med ytterligare teman (Hsieh, E, Shannon 2005).

4.3 Forskareetik

De forskningsetiska överväganden jag behövt göra har primärt berört insamlandet av mitt primärmaterial, alltså intervjuerna som jag utfört med samordnare för ideellt arbete för mänskliga rättigheter. Samtliga informanter har själva valt att medverka i studien, utan påtryckning eller annan påverkan från mitt håll. Det främsta jag behövt förhålla mig till är samtycket från informanterna, alltså att de vet vad materialet kommer att användas till, att de har haft möjlighet att höra av sig och ändra sina svar, samt avsluta sitt medverkande om det skulle finnas önskan om det. Jag har även valt att anonymisera mina informanter då deras identitet inte påverkar mitt resultat i den mån att det skulle vara viktigt att identifiera informanterna. Det som är viktigt utifrån mina frågeställningar är snarare vad för syfte organisationerna som samordnarna arbetar för har, vilket jag angivit utan att dela för mycket information som skulle kunna göra organisationen identifierbar. Jag har även valt att skicka ut den empiri jag valt att använda från varje informant för godkännande innan jag publicerar mitt material, för att informanterna ska känna sig trygga i det material de valt att dela med sig av (Bryman 2018: 170-173).

4.4 Primärmaterial och avgränsning

Det primära material jag använt mig av är sju intervjuer som jag gjort med samordnare för volontärer inom mänskliga rättigheter. Jag gjorde sex av intervjuerna via videomöten, och en av intervjuerna gjordes via mailkontakt. De intervjuer jag gjorde via videomötesfunktion varade mellan 15 till 35 minuter, och spelades in.

Då en avgränsning behövdes göras angående informanter, valde jag att enbart fokusera på att intervjua samordnare för volontärer. Detta på grund av att det finns många tidigare studier där man genomfört intervjuer med volontärer för att undersöka motivet bakom ideellt engagemang. Då en samordnare för ideellt arbetande ofta har den närmaste rollen i relation till volontärer så tror jag att de kan vara tillräckligt nära för att förstå hur volontärerna tänker och arbetar, men att de även kan ha en övergripande roll där de kan se helheten. Därav tror jag att samordnare för ideellt engagerade har mycket information om hur det ser ut, men kanske även idéer om orsaker, konsekvenser och lösningar. Då jag främst är intresserad av

könsfördelningen, men även varför den kan se ut så och hur man kan förändra det, ansåg jag att det var lämpligast att intervjua samordnare. Jag valde även att söka mig till så olika organisationer som möjligt, men då det var svårt att få personer att ställa upp på intervjuer har jag inte haft möjlighet att handplocka organisationer. Jag tycker ändå att jag fått en viss bredd på organisationer, men jag tror mitt resultat skulle kunna vara annorlunda om jag fick till intervjuer med organisationer som arbetar med till exempel digitala rättigheter, eller krigsrätt.

4.5 Sekundärmaterial och avgränsning

Det sekundärmaterial jag använt mig av består främst av de texter jag använt mig av i teoridelen samt rapporter som *volontärbarometern 2021*, gjord av volontärbyrån, och *Tillit och fördom 2020*, skriven av Giva Sverige.

4.5.1 Volontärbarometern 2021

Volontärbyrån är en ideell verksamhet inom intresseorganisationen Forum - idéburna organisationer med social inriktning. Syftet med organisationen är att hjälpa ideella organisationer och engagerade människor att hitta varandra, genom att förmedla uppdrag på deras hemsida volontärbyrån.org (volontärbyrån 2022). Volontärbyrån skrev år 2021 en rapport om det ideella engagemanget, *Volontärbarometern*. Enligt *Volontärbarometern* är den typiska volontären en heltidsarbetande kvinna runt ca 30 år, hon har en högskoleutbildning och bor i en av Sveriges största städer. Enligt rapporten så söker sig kvinnor till ideella uppdrag som är socialt inriktade, och män engagerar sig mer inom idrott, bostadsfrågor samt hobbyorganisationer. Hela 80 % av de som hittat volontäruppdrag via volontärbyrån är kvinnor, men enligt volontärbyrån växer andelen män som söker (*Volontärbarometern 2020*: 8).

4.5.2. Tillit och fördom 2020

Giva Sverige är en branschorganisation som arbetar för ett tryggt givande till ideella organisationer med olika ändamål (Giva Sverige 2019). Enligt Giva Sveriges rapport, *tillit och fördom 2020 – om allmänhetens syn på ideella organisationer, engagemang och givande*, har kvinnor generellt en mer positiv inställning till ideella organisationer, då 82 % av kvinnorna de frågat har en ganska eller mycket positiv bild av ideella organisationer, och 73 % av männen svarat detsamma. Man kan även se att personer som har högre utbildning samt hushållsinkomst, ofta är mer positiva till ideellt engagemang. Enligt Giva så finns det skillnad i hur män och kvinnor engagerar sig. I en fråga om man skänkt pengar eller hjälpt en tiggare

så svarar 70 % nej, men bara 57 % av kvinnorna svarar nej. Det finns få sektorer där män engagerar sig mer än kvinnor, vilka är engagemang inom idrott eller politik.

5 Resultat och analys

I det här kapitlet presenteras först informanterna som ligger till grund för studiens empiri. Sedan redovisas uppsatsens huvuddel, resultatet från intervjuerna med syftet att besvara studiens frågeställningar. Här kommer även relevant information från sekundärmaterial att redovisas. Underkapitlen är utformade i kategorier utifrån varje frågeställning. I slutet av kapitlet analyseras resultatet i relation till de teoretiska ramverk som studien förhåller sig till, samt tidigare forskning inom ämnet.

5.1 Presentation av informanter

Jag har gjort 7 stycken semistrukturerade kvalitativa intervjuer som har legat till grund för denna studie. Därav anser jag det passande att inleda resultat- och analysdelen med en närmare presentation av informanterna. I den här studien kommer informanterna att vara anonyma genom att tilldelas fiktiva namn i form av en bokstav. Nedan följer en närmare presentation av respektive informant, vart hen arbetar och hur organisationen i fråga arbetar med mänskliga rättigheter.

- **Informant A** är en kvinna som arbetar som projektledare samt ansvarig för sociala aktiviteter, och volontärer. Organisationen arbetar med social inkludering och integration.
- **Informant B** Är en man som arbetar som är ansvarig för medlems- och engagemangsutveckling på en organisation som arbetar för ett utsatt land, där man strävar efter ett land fritt från fattigdom, våld och diskriminering.
- **Informant C** Är en kvinna som arbetar som kontorsansvarig, samt ansvarig för de ideellt engagerade på kontoret. Organisationen arbetar med barns rättigheter runt om i världen.
- **Informant D** Är en kvinna som arbetar som kommunikatör och eventansvarig, samt samordnare för ideellt aktiva inom organisationen. Organisationen arbetar med att sprida kunskap och fakta om globala frågor som mänskliga rättigheter, klimatet och fred och konflikt.
- **Informant E** är en man som arbetar på infoservice, för en organisation som arbetar med att hjälpa människor som drabbats av kriser och katastrofer runt om i världen.
- **Informant F** är en kvinna som arbetar som verksamhetsansvarig på en organisation som jobbar för unga personer som lider av hörselskador.

- **Informant G** är en man som arbetar som föreningsutvecklare och engagemang officer på en organisation som arbetar globalt för en jämlik och medmänsklig värld, utan fattigdom och utanförskap.

5.2 Könsfördelning

Under intervjun ombads informanterna att förklara hur könsfördelningen ser ut hos de ideellt arbetande inom respektive organisation. De fick även berätta om hur fördelningen ser ut i relation till fördelningen av de anställda, för att se om det finns någon skillnad mellan anställda och ideellt arbetande gällande könsfördelningen. Samt om det finns skillnader i vilken typ av uppgift man arbetar ideellt med.

Samtliga organisationer har ett överskott av kvinnor, men till olika grader. Informant B menar att det är ungefär 60 % kvinnor, och 40 % män som engagerar sig ideellt inom deras organisation. Enligt informant C är 10 % män och resterande 90 % kvinnor. För informant F är det något jämnare, då det är 8 män av deras 20 ideellt aktiva. På informant D:s organisation har de 10 män av 60 engagerade, och både informant E och G uppger att de har hela 80 till 90 % kvinnor.

Enligt volontärbyråns studie *volontärbarometern 2021* så är hela 80 % av de ideellt arbetande kvinnor, vilket är 4 % mindre än 2019 års volontärbarometer. Då de flesta uppdrag på volontärbyrån är socialt inriktade så kan det förklaras med att kvinnor ofta föredrar dessa uppdrag, och män hellre engagerar sig inom till exempel idrott, som inte annonseras ut via volontärbyråns hemsida. Enligt Givas rapport *Tillit och fördom 2020* kan man även se att kvinnor i större utsträckning är positiva till ideellt engagemang gentemot män. Hela 82 % av kvinnorna i studien svarade att de var ganska positiva eller mycket positiva till ideellt engagemang, och 73 % av männen svarade detsamma. Studien visar även att högutbildade men hög hushållsinkomst är i större mån positivt inställda till ideellt engagemang. Faktum är att enligt Tillit och fördom 2022, så har kvinnor utfört alla former av engagemang mer än män, vilket man tydligt kan se när det gäller frågan att till exempel hjälpa eller skänka pengar till tiggare, där hela 70 % av männen svarar nej, och 57 % av kvinnorna svarat detsamma. Den enda engagemangsformen där män uppges engagera sig mer än kvinnor, är inom idrottsföreningar eller inom politik (Giva 2020: 6-11).

5.2.1 Jämförelse med personal

Jag frågade informanterna om de kunde se någon skillnad i könsfördelningen hos volontärerna och de anställda, för att kunna se om pengafrågan har med könsfördelningen att

göra. På frågan angående hur könsfördelningen hos ideellt aktiva, i relation till anställda ser ut på organisationerna så är det tydligt att det även i anställningssammanhang är ett överskott av kvinnor. Både informant D och informant F berättar att det enbart är kvinnor som är anställda, och informant A berättar att “alla som är anställda förutom vår chef är kvinnor, vi har en manlig chef” (Informant A).

Informant A menar att det även är svårt att få in män som praktikanter, då kanske enbart 20 % av alla sökande är män. På resterande organisationer är det lite mer jämn könsfördelning hos personalen. Informant G menar att denna skillnad kan ha att göra med att de anställda berörs av medveten personalpolitik, där man försöker få ett så stort mångfald som möjligt på arbetsplatsen. Detta är inte lika enkelt när det gäller volontärer då man välkomnar alla som vill engagera sig, oavsett kön. Informant G berättar angående personalens könsfördelning;

Det ser olika ut, men det är en medvetenhet i personalpolitik helt enkelt. Man försöker få en mångfald i arbetsgruppen så att säga, både vad gäller kön och ålder, och försöka spegla samhället så mycket som möjligt

(informant G)

5.2.2 Skillnader i hur män och kvinnor tar sig an uppgifter

Informant D berättar att trots att det inte är någon större skillnad i hur män och kvinnor tar sig an arbetet, så kanske det skulle kunna vara så att fler män vågar ta plats och kommer med fler ideer. Informant D berättar; “inte tar mer plats men vågar komma med mycket nya ideer och sånt men inte på något vis att det skulle sätta sig över någon annan eller så” (Informant D).

Även informant B berättar om att det finns skillnader för männen och kvinnorna som arbetar ideellt inom organisationen, och att männen tar större plats än vad kvinnorna gör, och menar att;

Vi har tyvärr väldigt mycket övervikt av att det är männen som hörs på våra möten. Till exempel domineras våra årsmöten 75 % av män. Våra talespersoner och representanter i media är även i större utsträckning män.

(Informant B)

Informant F berättar att det definitivt finns en skillnad i hur gruppdynamiken fungerar mellan kvinnor och män på hennes organisation. Hon menar att kvinnor tar mer initiativ och är mer hjälpsamma, och männen är mer passivt inställda. Informant F svarar angående frågan om det finns några skillnader i hur män och kvinnor tar sig an uppgifterna;

(...) eller alltså jag märker en väldigt tydlig skillnad mellan kvinnor och män. Inte vilka uppgifter de håller på med eller hur uppdelningen är, utan snarare hur det gör det.

Kvinnor tar oftare initiativ till vad som behövs göras, medans de män vi har ofta missar att skicka in arvodesblanketten, och förväntar sig bli påmind två, tre gånger, och blir debiterade eftersom de inte blir påmind två tre gånger. De män som är i styrelsen tar sig ann de enklare uppdragen, om jag är med i mötet med styrelsegruppen och frågar kan du göra detta, så säger de ja, men lägger man bara fram något så är det kvinnorna som tar på sig det.

(Informant F)

5.3 Varför är kvinnor överrepresenterade inom volontärarbeten för mänskliga rättigheter?

Informanterna fick under intervjuerna frågan om varför de tror att könsfördelningen inom volontärarbeten för mänskliga rättigheter ser ut som det gör.

5.3.1 Utbildning

En faktor till att fler kvinnor engagerar sig ideellt inom mänskliga rättigheter kan enligt informant D ha med att det är fler kvinnor som utbildar sig inom till exempel fred och utvecklingsstadier än män;

Men det börjar ju nästan redan vid utbildningen, varför kommer det sig att fler kvinnor söker sig till fred och utvecklingsstudier, nu har jag inte statistik men, det kanske bara är 10 eller 20 % män. När jag läste fred och utv för 6/7 år sen så var 10 av 90 personer män. Så det börjar ju redan där.

(Informant D)

Informant A menar även att de flesta som anmäler sig som volontär hos dem är personer med högre utbildning, och väldigt få personer med enbart grundskole- eller gymnasieutbildning, som har mer praktiska yrken. Då det är fler kvinnor som går på högskola idag än män, så kan det vara en faktor som gör att fler kvinnor söker sig till volontärarbeten än män.

Sen kan vi ju se också av de män som anmäler sig så är det mycket större andel som är högutbildade, vi har väldigt få personer, med etablerade svensk bakgrund som är grundskola eller endast gymnasieutbildade eller har mer praktiska yrken, utan det är framförallt personer som har en högre utbildning och kommit ut i arbetslivet som anmäler sig till oss, det är i och för sig samma sak bland kvinnor.

(Informant A)

Enligt *volontärbarometern 2021* så har 62 % av alla volontärer en högskole- eller universitetsutbildning, och 41 % av de som engagerar sig ideellt är heltidsarbetande, följt av studerande (*Volontärbarometern 2021*: 8).

5.3.2Trender

Informant D tror att en stor faktor kan ha med vad som är “häftigt” att göra. Hon menar att om man jämför försvarshögskolan med utbildningar i fred och utveckling, så är det fler män på försvarshögskolan, just för att det ses som lite mer coolt;

När det kommer till jobbet så kan jag faktiskt tro att det är mer häftigt med säkerhetsfrågor för män, det är också min personliga, inte organisationens åsikt, att det är häftigare med säkerhetspolitiska frågor. Om man tittar på försvarshögskolan så är det ju fler som män som läser där än fred och utvecklingsstudier i Lund eller om det är på Linnéuniversitetet eller så, om man kollar könsfördelningen där, av de jag kommer ihåg från när jag pluggade det så var det väldigt få män redan där.

(Informant D)

Informant A berättar även att hon tror att trender påverkar huruvida män vill engagera sig eller inte. År 2015 under flyktingkrisen så var det till exempel många som vill engagera sig för att det blev en trend. Hon menar att om det skulle bli trendigt för män att engagera sig ideellt, och att om “coola influencers” gjorde det, så skulle nog fler män söka sig till volontärarbete inom mänskliga rättigheter;

Jag tror också att det är viktigt att se hur mediatrenden går. Om det blir trendigt för män att engagera sig i samhällsfrågor eller om coola influencers gör det, så tror jag egentligen att det skulle öka, jag tror att viljan och intresset finns men det är annat som står emellan än det. Det är inte så att män bara inte bryr sig, utan det finns något annat liksom.

(Informant A)

Även volontärbarometern 2021 menar att trender och engagemang har ett samband, och tar även upp att kriser brukar vara en stor “katalysator” för engagemang. Det har dels visats nu i samband med pandemin att det skett en ökning med 30 % av intresseanmälningar under pandemiåret 2020. Artikeln tar även upp flyktingkrisen 2015, och skogsbränderna 2018 och menar att båda kriserna lett till ett stort engagemang. Volontärbyrå är dock fundersamma huruvida de ideellas drivkrafter och önskemål efter trender ska matcha de behov och resurser som organisationerna har (volontärbarometern 2021: 24).

5.3.3 Kvinnligt vs manligt intresse

Informant B menar att hans organisation inte är olik andra liknande organisationer, då hela mänskliga rättighets- branschen har en övervikt av kvinnor. Han menar att det handlar om frågor som intresserar kvinnor i större utsträckning än män, men även att en orsak till att det har fler kvinnor som engagerar sig kan vara att de fokuserar på kvinnor och flickors rättigheter.

Det är frågor som intresserar kvinnor i större utsträckning. Sen ska jag också säga att vi lägger ju mkt fokus på kvinnors och flickors rättigheter i vårt arbete, alltså vi pekar verkligen ut dom som en målgrupp för vår verksamhet, så det kan ju också vara en bidragande faktor.

(Informant B)

Även informant C menar att det är såhär samhället ser ut, både när det gäller anställda och volontärer. Informant C berättar; “ekonomi eller IT-frågor och sånt där jobbar männen med, och sen jobbar kvinnor mer med annat” (Informant C).

Enligt informant G så verkar kvinnor ha en “annan omsorg”, och känna ett större engagemang till att skapa förändring i samhället och att bidra på det viset, eftersom att könsfördelningen inom hela sektorn gör det uppenbart. Han menar att organisationen genom åren lärt sig att det är kvinnor och unga som ger bäst utveckling för organisationen eftersom att kvinnor satsar på sin familj och samhället runtomkring i mer utsträckning, och män mer fokuserar på sig själva, sin karriär eller nöjen.

(...) att vill man nå bästa utvecklingen så ska man satsa på kvinnor för att kvinnor satsar på sin familj och samhället runt omkring dem, medans män i större utsträckning satsar på sig själv och kanske lägger det på sprit och annat. Alltså, det är liksom någonting man har sett. jag tycker inte om stereotyper och sånt mellan könen på det viset, men samtidigt är det ju, det är ju ett faktum och någonting är ju kopplat till att kvinnor känner ett större engagemang och vill göra en förändring i samhället eller bidra på det viset.

(Informant G)

Informant G diskuterar även huruvida det kan bero på biologiska faktorer; “har det med barnafödande att göra att kvinnor kan få barn, men inte män och att man har större omsorgstänk på grund av det möjligt?” (informant G).

Enligt resultaten kan man även se att de män som engagerar sig inom mänskliga rättigheter, ofta sitter i styrelser eller håller på med teknik. Informant D berättar, angående könsfördelningen hos organisationen; “det ser inte likadant ut i styrelsen dock, där har vi ungefär lika mycket män som kvinnor” (Informant D).

Dock lägger även informant D till att “vi vet ju att det finns män som är intresserade av global hållbarhet, och utveckling liksom” (Informant D). Även informant F berättar att hon tror att fler män kanske skulle söka om de inkluderar mer politik i organisationen; “Spontant tror jag att det kanske kommer vara fler killar som kommer engagera sig i vår för att det kommer bli mer intessepolitiskt” (Informant F).

En tanke som flera av informanterna hade var att män i större utsträckning än kvinnor är intresserade av pengar, vilket gör att män inte engagerar sig lika mycket som kvinnor ideellt. Informant D menar att män "kanske dras till högre positioner" och att man inom detta fält har en lön som ligger under marknadslönen. Ett exempel som tyder på att pengarfaktorn skulle kunna stämma är att flera män tycks ha velat ta betalt för att tala i panel om till exempel jämställdhet, men det är inte en enda kvinna som tagit betalt för samma uppgift;

(...) men jag vet att när jag jobbar med seminarier och vi ska ha manliga talare så är det inte en enda kvinna som har begärt att få betalt för att sitta i panel, medans det är i alla fall de senaste två åren har varit 4 män som har sagt absolut jag ställer upp, här är en faktura på 17000. Sen kan det ju bara råka vara så, men det är också väldigt intressant att det bara är män som säger att de självklart är med och pratar, men här är en räkning.

(Informant D)

Något som dock informant D sedan menar kan motbevisa hennes tes om att bristen på män beror på pengar-intresset är mäns stora överrepresentation inom ideellt engagemang inom idrott. Då man inte heller inom ideellt arbete för idrottssammanhang får någon lön, så menar hon att pengafrågan kanske ändå inte stämmer.

(...) och det är ju helt gratis, de får ju inte en enda krona för det, förutom en tackblomma liksom. Så samtidigt känner jag att det finns ju mycket män inom idrott och sånt så att de söker sig dit, och då faller ju min tes som jag hade nyss med det obetalda arbetet.

(Informant D)

5.3.4 Kvinnors sociala kapacitet

Ett annat resonemang till att kvinnor är överrepresenterade inom volontärarbeten för mänskliga rättigheter är att kvinnor skulle ha en större social kapacitet. Informant G menar att kvinnor kanske är mer socialt skickliga eller har ett större socialt behov än män, vilket kanske gör att de är mer bekväma i sådana sammanhang där man ska interagera med andra. Han säger att när de inom organisationen haft uppdrag inom butiker till exempel så har det varit ett populärt uppdrag då folk tycker det är roligt att vara med i en gemenskap och skapa något tillsammans, här är det även mest kvinnor som arbetar, vilket kan tyda på att kvinnor har större utbyte av sociala sammanhang, samtidigt som mäns sociala tröskel ligger högre.

Eller beror det på att kvinnor har ett större behov av att ingå i sociala sammanhang eller är de socialt skickliga vilket gör att de är mer bekväma att söka sig till sådana sammanhang där man träffar andra?

(Informant G)

Även informant A som arbetar med integration berättar att män brukar ha svårare för att ta till sig tips i volontärarbetet med andra människor, och att män har känt sig mer obekväma och att det inte har känts naturligt. Informant A menar att kvinnor kanske känner sig mer bekväma i att ha ramar att utgå från, och att män i större utsträckning känner sig kvävda av det. Informant A:s organisation gjorde en undersökning med hjälp av en PR-byrå, och berättar att;

Där kom vi fram till att, efter djupintervjuerna, att det inte handlar om att män inte är lika engagerade eller bryr sig, eller är främlingsfientliga, det är inte det som har varit den huvudsakliga orsaken, utan det är mer att man tyckt att det känns underligt, det har inte varit ett naturligt sätt att träffas på. Det har varit socialt pinsamt, konstigt, eller att man vill att det ska ske mer organiskt, att vi spelar fotboll ihop och sen tar en hamburgare, liksom, men att bli ihopsatt med någon har inte känts som ett socialt skönt sätt att hänga på liksom. Sen så märkte vi också att männen reagerade starkare på typ våra tips, att vi till exempel önskar att de håller kontakten i minst 6 månader, eller liksom sådär att de känner sig begränsade av det, igen det här att det inte kändes soft liksom. Medans kanske kvinnor generellt kan tycka att det är lite skönare att veta ramarna, på det sättet.

(informant A)

Informant F berättar även hon om hur kvinnors sociala kapacitet är högre än mäns;

Det finns ju forskning på att kvinnor är bättre på att umgås i sociala sammanhang än vad män är. Män har mer hobbies, medans kvinnor har sin mer sociala hobby. Det skulle kunna vara en sak att det är lättare för kvinnor att dra med sig andra kvinnor i idella engagemang än vad de är för män.

(Informant F)

Enligt Volontärbarometern 2021 så är en stor faktor till engagemang den sociala faktorn;

Det är ett sätt att träffa vänner, ha roligt, känna sig behövd och må bättre. Många som möter motgångar på andra ställen i livet finner gemenskap och meningsfullhet i det ideella engagemanget.

(Volontärbyrå 2021)

Informant E hade dock en helt annan förklaring till den rådande könsfördelningen, och menar att;

Bland volontärerna så är det nog så enkelt som att kvinnorna är de som lever än, våra volontärer är i snitt 80 plus i ålder, så färre män i livet.

(Informant E)

5.4 Könsgapets konsekvenser

Informanterna ombads under intervjun att berätta vad för konsekvenser de anser att könsgapet kan ha.

5.4.1 Mångfald och samhällsutveckling

Informant G menar att könsgapets konsekvens kan vara att utvecklingen går långsammare, då man går miste om halva befolkningen i samhällsutvecklingen. Han menar att för att vi ska få förståelse för varandra så måste även män ingå i dessa sammanhang. Enligt informant G så skulle män få en större förståelse för samhället, dess behov och vad man kan göra åt det, om de i lika stor utsträckning som kvinnor engagerade sig ideellt inom mänskliga rättigheter;

Så jag skulle säga att konsekvenserna blir att utvecklingen går långsammare än den hade behövt göra, för att det hade gått fortare om flera hjälp till och man hade fått olika perspektiv både männens och kvinnorna.

(Informant G)

Informant D berättar att hon tror att bristen på män inom ideellt arbete för mänskliga rättigheter kan ha negativa konsekvenser, och fortsätter berätta att;

Eftersom mycket vi pratar om är kvinnors rättigheter, så blir det en kvinnofråga och inte en människofråga helt plötsligt, där kvinnor ska föra en kamp för kvinnor, men det kanske hade varit bättre att få ett helhetsperspektiv på det hela.

(Informant D)

Informant D berättar vidare att hon tror att budskapet inte når lika långt när män inte engagerar sig lika mycket som kvinnor. Hon menar även att man bör ha ett mångfald för att så många perspektiv som möjligt ska komma fram, och där ingår även ett manligt perspektiv.

Det funkar inte att bara kvinnor till exempel källsorterar och bryr sig om jämställdhet, och så, vi alla måste prata om de här frågorna för att göra något åt det. Speciellt när vi vet att män konsumerar största delen av jordklotet till exempel, och då måste de ju vara med i kampen och få sina perspektiv på det hela.

(Informant D)

Informant F menar att de behövs fler män som engagerar sig då många av personerna som de ideella arbetar med är pojkar, som i många fall saknar en bra manlig förebild. Informant F menar att många av "brukarna" har trassliga bakgrunder och dålig attityd mot kvinnor, och skulle behövt en trygg manlig förebild;

Väldigt många av våra deltagare är killar eller pojkar och jag kan känna att de saknar en förebild. Och de tycker jag har varit väldigt problematiskt för det har kommit ganska många med ganska trasslig bakgrund, som har attityd mot kvinnor. Då skulle

jag gärna vilja ha in fler män som är trygga i sig själva och som faktiskt kan vara den förebilden.

(Informant F)

5.4.2 Prioritetsfrågan

Informant B tror att biståndsfrågorna blir mindre prioriterade för att det inte är tillräckligt med män som engagerar sig. Då kvinnor har mindre makt i samhället och de främst är de som driver dessa frågor så menar han att frågan om mänskliga rättigheter blir mindre prioriterat än andra frågor av beslutsfattare, men även av allmänheten;

Jag tror kanske att det har en betydelse på så sätt att biståndsfrågorna blir mindre prioriterade. Och mr-frågor blir mindre prioriterat bland beslutsfattare och allmänheten och sådär, tyvärr, ska sägas såklart. Jag tror att de frågorna blir lidande för att det är kvinnor som driver frågorna främst, och kvinnor har mindre makt i samhället liksom, så det är väl det som jag ser som den stora påverkansfaktorn.

(Informant B)

5.5 Hur kan vi skapa förändring?

Min avslutande fråga till samtliga informanter var om de hade några tankar om hur man kan skapa förändring.

5.5.1 Utbildning

Informant D menar att roten till problemet kan ligga i att män inte läser samma universitetsutbildningar som kvinnor gör, där man får insyn i samhällsproblem, eftersom hon menar att det ofta är i dessa sammanhang som gör att man får upp synen för sådana frågor. Hon diskuterar vidare att alla yrkeskategorier bör ha intresse för dessa frågor eftersom att de berör alla, och att man inte alls behöver gå en universitetsutbildning för att bry sig om dessa frågor.

(...) men det är väl roten att varför inte män söker de här universitetsutbildningarna, för de är kanske då man ofta får upp synen för såna här frågor. Samtidigt borde alla typer av yrkeskategorier vara nyfikna och intresserade av dessa frågor eftersom de berör alla. Så samtidigt behöver man inte ha läst fred och utveckling för att vara intresserad av de här grejerna och så heller. Jag har tyvärr inget riktigt svar på det. I så fall att man tittar på hur det ser ut på universitet, att det är en grej, att man börjar i roten av det.

(Informant D)

5.5.2 Könsnormer

Informant D menar att vi kanske bör se hur vi uppfostrar och pratar med våra söner, att man lär ut att man ska bry sig om sina medmänniskor. Hon tror att problematiken ligger djupt

rotat, och att män kanske inte är lika vana att jobba gratis, trots att de engagerar sig inom idrott då det ofta kanske mer blir en hobby än ett ideellt engagemang.

(...) att man börjar i roten av det och då kanske man måste gå ännu längre tillbaka för att se hur vi pratar med våra söner, hur pratar vi med våra barn, uppfostrar folk för att man ska bry sig liksom. Nu blev det en dystopisk bild av män här men det var inte så jag menade haha.. Men du förstår mitt resonemang att det ligger djupt rotat. Att man kanske som man inte är lika van att jobba gratis, även om vi tittar på fotbollsföreningar och så vidare, men då blir det ju nästan ett intresse liksom, på ett annat sätt får man ändå utlopp för det på de viset.

(Informant D)

Informant G berättar att han tror att om man skulle arbeta mer med frågor om manlighetsnormer med mer, så skulle kanske fler män vara intresserade. I nuläget arbetar organisationen mycket med kvinnofrågor och feminism och har ingen verksamhet som direkt drar män. Han menar att om man skulle ha till exempel manliga samtalsgrupper i att vara en feministisk organisation så kanske det skulle dra fler män, då det för hen är lika viktigt att män talar och arbetar med dessa frågor som det är för kvinnor;

Jag tänker att hade man liksom jobbat med de frågorna som manlighetsnormer och så vidare så kanske man hade fått män som varit intresserade av den frågan mer. Vi är en feministisk organisation och driver även andra frågor, så det är en jätteviktig fråga kring liksom män och manlighet normer. Hade vi haft verksamhet som hade vänt sig till män på det viset för att prata om de frågorna så hade det kunnat dra mer manliga volontärer också det tror jag alldeles säkert. Så kanske det har med att vi inte har någon verksamhet direkt som är så kopplat men vi skulle ju kunna ha en samtalsgrupp i att vara en feministisk organisation så skulle vi kunna ha manliga samtalsgrupper till exempel för att det är ju lika viktigt som att man har kvinnogrupper där man pratar och jobbar med den frågan, men vi har ingen sådan verksamhet direkt som jag kan komma på men vi skulle kunna.

(Informant G)

Enligt Givas rapport *Tillit och fördom 2020* så visar resultaten på att de områden som människor tycker är viktigast är inom områden som berör sig själv eller ens anhöriga, med till exempel sjukdomar med mer. Man kan även se att till följd av det så engagerar man sig hellre om uppdraget ger någon form av egennytta eller, samt att fler engagerar sig om det är låga trösklar och enkelt att engagera sig (Giva 2020: 3).

5.5.3 Lön

Informant D menar att något som skulle kunna göra att fler män engagerar sig inom mänskliga rättigheter, är att höja lönerna. Om arbeten inom denna sektor skulle få en höjd lön, så skulle kanske fler män utbilda sig inom dessa ämnen, och därmed även kanske få ett intresse till engagemang. Informant D menar att man inom hennes verksamhet får lön efter de

bidrag som ges, och att de ligger under marknadslöner, vilket andra liknande organisationer även vittnat om;

(...) men jag tror också att en av sakerna är om vi skulle höja löner, om man tänker på just att få in folk i verksamheten, så hade det behövts. För vi får ju våra löner efter bidragen som ges, och då blir det att sida i sin tur skulle kunna få trycka upp löner och ge marknadslöner, för vi har ju under marknadslöner. När jag talar men vänner och kollegor säger de detsamma, att vi har långt under marknadslöner. Detta kan kanske göra att man dras till en annan sektor, och att män av någon anledning dras mer till det.

(Informant D)

5.5.4 Aktiv sökning av män

Informant C menar att de inte söker volontärer genom att i annonser nämna vilket kön de skulle föredra, men att det kanske skulle gå att utforma annonserna på ett sätt som skulle kunna dra fler män. Hon menar även att organisationens annonser kanske visas för fler kvinnor än män, ifall de inte är lika många män inne på volontärbyråns hemsida, som är den enda sidan organisationen annonserar på. Informant A berättar att hon även använt sig av riktade annonser mot män men att det sällan funkar bra eftersom att det är kvinnor som i största grad är intresserad av det organisationen gör;

Jag gör oftast till båda könen för att jag vet att kvinnorna kommer att gilla det och då kommer förhoppningsvis deras pojkvänner, bröder, pappor och kusiner då se det i sina sociala medier. Men vi har ju gjort regelrätta såna också men frågan är om det ger den direkta effekten.

(Informant A)

Informant A berättar att de även försöker att rikta deras anordnade aktiviteter mer till män, genom till exempel sport som hon menar att män generellt lockas mer till.

(...) sen jobbar vi ju mkt med våra sociala aktiviteter där vi stöter på biljetter till aktiviteter där då generellt kanske män lockas, mer sport eller saker man gör tillsammans liksom, så det blir lättare för männen att umgås.

(Informant A)

Informant A berättar att de för några år sedan skrev en debattartikel i en tidning där deras rubriksättning var starkt riktad mot att män inte tar sitt ansvar. Hon menar att det både funkade bra och dåligt, då de fick väldigt många män som anmälde sig efter artikeln och kände sig träffade på ett positivt sätt, men det även var många som kände sig träffade i en negativ bemärkelse där de kände sig kränkta. Informant A berättar att det är svårt att veta hur man ska göra det här på rätt sätt, för att motsatsen kan leda till katastrofala konsekvenser;

Det är ju också en kluven bit hur man ska prata om detta på rätt sätt och få med sig folk, och få fler män att inse sin roll och behovet av dem i det här arbetet. Det är ju på ett sätt så att situationens slutgiltiga katastrof leder ju oftast till mäns våld mot varandra eller mäns fördomar eller vad som helst. Och om vi ser på vilka som röstar på sverigedemokraterna etc. så är det ju män i överkant.

(Informant A)

Informant A berättar även om att de försökt nå män som de annars inte når via ett samarbete med ett byggföretag där de i stor grad har haft en negativ inställning till vad organisationen arbetar med. Detta för att skapa ett sammanhang där personer nästan bara råkar hålla på med integration, eftersom att den här mellanmännsliga delen inte verkar locka män. Hon menar att även om det var fint så var det inte många män som sedan valde att faktiskt engagera sig därefter, men hon menar att det kanske skulle behövas göras fler än en gång;

Men också sjukt svårt, att få männen att återkomma och vilja komma fler gånger, sen om de hade en grym eftermiddag på workshopen och lärde sig massa nya saker så skulle jag vilja komma igen få igång intresset.

(Informant A)

Även Informant D berättar att de aktivt har sökt män genom marknadsföring, men det verkar dessvärre inte som att det ger någon större funktion;

(...) och då arbetar vi ändå för att försöka få in mer män genom marknadsföring, samt att vi kanske använder mer män på bilder om vi marknadsför, och har vi lite pengar så väljer vi kanske att jobba på Facebook att annonserna visas mer för män.

(Informant D)

5.5.5. Det behövs ingen förändring i könsfördelningen

Två av informanterna svarade på frågan om hur man skulle kunna förändra könsfördelningen inom ideellt arbete för mänskliga rättigheter, att det kanske inte är något som behövs. Något som kan tilläggas angående det är att de enda som svarat att könsfördelningen inte behövs förändras är män. Informant B menar att då deras fördelning inte är markant skev baserat på könsfördelning, så ser han inte att det finns något behov av att förändra situationen just inom hans organisation. Han poängterar istället vikten av att synliggöra alla de kvinnor som faktiskt engagerar sig inom organisationen;

Där skulle jag säga att vi snarare behöver jobba med att synliggöra alla de duktiga kvinnor vi har inom organisationen för att vi har tyvärr väldigt mycket övervikt av att det är männen som hörs på våra möten. Till exempel dominerar våra årsmöten 75 % av män. Våra talespersoner och representanter i media är även i större utsträckning män, så vi har en utmaning åt det hållet snarare.

(Informant B)

Även informant E menar att det inte finns något "gap" att fylla, angående könsfördelningen;

Jag ser inte att vi har något gap att fylla, vi arbetar mycket med jämställdhet och vi anställer inte efter kön, religion, sexuell läggning eller hudfärg. Som volontär behöver du bara ställa dig bakom våra 7 grundprinciper för att få vara med.

(Informant E)

5.6 Diskussion utifrån teoretiska ramverk samt tidigare forskning

Nedan kommer jag att analysera resultatet i relation till de teoretiska ramverk jag valt att förhålla mig till. Jag kommer även att diskutera mitt resultat med den tidigare forskning som jag sammanställt ovan.

5.6.1 Könsfördelning och Hirdmans genusteori

Med genusteorin kan resultatet förklaras av att sociala, kulturella och historiska förändringar skapat skillnaderna mellan könen. Dessa sociala villkor bestämmer vilka möjligheter män och kvinnor har och påverkar även hur man agerar utifrån att vara kvinna eller man (Hirdman 1988: 50 & 55). Det här kan betyda att kvinnor engagerar sig mer inom ideellt arbete för mänskliga rättigheter på grund av de förväntningar kvinnan har i samhället, inte för att till exempel som informant G menade, att det finns något biologiskt som gör att kvinnor har ett större behov av att hjälpa.

Den delen av genusteorin som behandlar makt kan kopplas till det faktum att en stor del av de män som faktiskt engagerar sig i ideellt arbete för mänskliga rättigheter sitter i styrelsen. Även i de fall där personalen haft få män så har de männen suttit på högre positioner och haft chefsroller. Män gynnas av denna teori alltid av att vara just män, samtidigt som kvinnor alltid kommer att missgynnas. Då män förväntas ha större makt, och kvinnor förväntas vara den passiva så påverkar det i sin tur vart män och kvinnor kommer att söka sig för att passa in i normen (Hirdman 1988: 54-56). Dock som informant D påpekade, så finns det faktiskt många män som engagerar sig inom idrott eller andra intressen, där de inte heller får någon ersättning, och där verkar inte genusteorin kunna besvara frågan om varför män inte engagerar sig lika mycket inom ideellt arbete för mänskliga rättigheter.

5.6.2 Könsfördelning och socialisation

Socialisationen handlar om hur individer utvecklas genom ett samband med andra individer, värderingar, attityder, kunskap eller beteenden. Den sekundära socialisationen som innebär att människor tar till sig beteenden och färdigheter utifrån normer och värderingar, kan tydligt kopplas med att kvinnor tar på sig arbeten som de tror att samhället förväntar sig av dem,

samtidigt som även männen gör det, vilket skapar en skillnad i vart män och kvinnor lägger sin tid och prioritet (Angelöw 2015: 111). De förväntningar som till exempel kvinnor har på sig från tidig ålder om att vara stillsamma och passiva kanske gör att kvinnor generellt inte söker sig till arbeten eller uppdrag där de har en större roll, samtidigt som pojkar som fått lära sig att vara självständiga kanske kommer att söka sig till de uppgifter som står högre i rang i ett maktperspektiv (Angelöw 2015: 130).

Vissa anser att det biologiska könet påverkar hur män och kvinnor agerar, till exempel så frågar sig informant G om kvinnor är mer omhändertagande för att de bär barn; “har det med barnafödande att göra att kvinnor kan få barn, men inte män och att man har större omsorgstänk på grund av det möjligt” (Informant G). Dock så finns det stora skillnader i hur män och kvinnors normer sett ut genom tiderna, men även i olika delar av världen, så är det svårt att stå fast vid att det biologiska könet skulle ha gjort att vårt agerande är som det är (Angelöw 2015: 124).

5.6.3 Könsfördelning och rollteori

En teori som jag anser passar mycket bra i relation till mitt resultat är rollteorin. Rollteorin innebär att människor “tränas” in i olika roller och ramar genom socialisationsprocesser. Alla människor har olika roller, och inte enbart en roll. Att födas som kvinna kan vara en roll, som dessutom inte är valbar, utan om man föds som en kvinna så har samhället redan börjat socialisationen som ska göra dig till en “kvinna”. Det är inte bara det yttre som påverkas av dessa roller, utan även självuppfattningen och hur man ser på “jaget” kommer att påverkas av yttre faktorer, ofta omedvetet genom till exempel massmedia, familj eller vänner. Dessa sociala normer är föränderliga och påverkas hela tiden av yttre faktorer. Något som dock kvarstår är att om en persons rollbeteende stämmer överens med ens rollförväntningar så uppfattas det positivt, vilket även gör att ens könsroll kommer att påverka ditt agerande (Angelöw 2015: 47-48). En kvinna “bör” ofta enligt normen vara omhändertagande, vilket då kan göra att kvinnor engagerar sig ideellt för mänskliga rättigheter för att de känner att det är något som förväntas av henne, men som även kommer att ge positiva reaktioner från samhället. Mannen som istället har normen på sig om att tjäna pengar, och vara självständiga får då kanske inte alls samma respons om han väljer att engagera sig ideellt för mänskliga rättigheter. Som informant A och informant D nämnde om trender, så kan man se det som att den kvinnliga trenden just nu är att engagera sig ideellt, men denna trend inte finns hos män. Då dessa normer är föränderliga så borde det även gå att som informant A föreslog, skapa en

trend hos till exempel influencers, som gör att mäns engagemang värderas lika högt som kvinnors.

5.6.4 Könsfördelning och tidigare forskning

Enligt Neal Krause och Gerard Rainvilles studie *Volunteering and Psychological Well-Being: Assessing Variations by Gender and Social Context*, så känner kvinnor ett större välbefinnande av att arbeta som volontärer inom religiösa kontexter än vad män gör (Krause, Rainville 2018: 51-52). Jag tänker att arbetet inom kyrkan och arbetet för mänskliga rättigheter liknande, då kyrkan ofta arbetar med utsatta människor. Kan det då vara så att kvinnor känner ett större välbefinnande än män gör vid även ideellt arbete för mänskliga rättigheter. Som flera av informanterna vittnade om så verkar det som att kvinnor och män har olika preferenser när det gäller ideellt arbete. Som Charlotte Overgaard, Erik Petrovski och Jonathan Hermansen skriver i sin artikel *Volunteer care workers: A case for challenging resource theories on volunteering*, så påverkar både kön och resurser könsfördelningen inom ideellt arbete. Volontärarbete inom vården lockar till exempel flest kvinnor som har det sämre ställt, men de menar att socialt, kulturellt, eller mänskligt kapital inte har någon större påverkan på personers medverkan i ideella uppdrag inom vården (Overgaard, Petrovski, Hermansen 2018: 166-168). På samma sätt som jag kopplar de religiösa ideella uppdragen till mänskliga rättigheter, tänker jag även att vårdsektorns ideella arbete kan ha mycket gemensamt med ideellt arbete för mänskliga rättigheter.

I artikeln *The Reverse Gender Gap in Volunteer Activities: Does Culture Matter?* skriver Héctor Bellido, Miriam Marcén och Marina Morales, att kvinnor ägnar sig mindre åt ideellt arbete i länder som har nått en högre jämställdhet (Bellido, Marcén, Morales 2021: 8-10). Detta talar dock emot mitt resultat. Enligt min empiri så är det många fler kvinnor som engagerar sig ideellt inom mänskliga rättigheter i Sverige, än män. Sverige räknas som ett av världens mest jämställda länder, men trots det så är det kvinnorna som står för det ideella arbetet för mänskliga rättigheter. En studie som överensstämmer mer med denna studies resultat är artikeln *Gender Differences in Accepting and Receiving Requests for Tasks with Low Promotability*, av Linda Babcock, Maria P, Recalde, Lise Vesterlund och Laurie Weingart om varför kvinnor tar på sig arbete som inte bidrar till befordran eller på annat sätt gynnar karriären. Studiens resultat visar att kvinnor tar på sig extrauppgifter som inte lönar arbetet när det finns både kvinnor och män i samma rum. Författarna menar att det inte har att göra med kvinnors vilja, utan det har med förväntningar att göra. Kvinnor förväntas att hjälpa till mer än män, vilket gör att de både blir tillfrågade oftare, samt att kvinnor ofta då tackar ja

till arbetet på grund av dessa förväntningar (Babock, Recalde, Vesterlund, Weingart 2017: 742-744). Det här kan kopplas till både de teorier jag valt att använda mig av som behandlar frågan om samhällets förväntningar och normer, men även mitt resultat där informanter vittnar om att män och kvinnor utför arbetet på olika sätt. Informant F säger;

(...) eller alltså jag märker en väldigt tydlig skillnad mellan kvinnor och män. Inte vilka uppdrag de håller på med eller hur uppdelningen är, utan snarare hur det gör det. Kvinnor tar oftare initiativ till vad som behövs göras, medans de män vi har ofta missar att skicka in arvodesblanketten, och förväntar sig bli påminnda två tre gånger, och blir debiterade eftersom de inte blir påminnda två tre gånger. De män som är i styrelsen tar sig ann de enklare uppdragen, om jag är med i mötet med styrelsegruppen och frågar kan du göra detta, så säger de ja, men lägger man bara fram något så är det kvinnorna som tar på sig det.

(Informant F)

Det finns även delar av resultatet som visar att män skulle höras och ses mer än kvinnorna, men som informanten ovan berättar, så verkar det inte som att män i lika stor utsträckning är lika engagerade och hjälpsamma som kvinnorna.

Johan von Essen och Lars Svedberg skriver i sin artikel Medborgerligt engagemang i Sverige 1992-2019, att män har en fastare förankring i ideellt arbete eftersom att när det medborgerliga engagemangen sjönk, så var det flest kvinnor som minskade. Författarna menar att det är lika vanligt för män och kvinnor att engagera sig ideellt, men att arbetsuppgifterna skiljer sig där kvinnor gör mer insatser inom vård och omsorg och män gör mer praktiska saker (Von Essen, Svedberg 2020: 95-97). Detta vittnar även informant C om;

(...) men om man tittar på arbetsuppgifter så är det också det här att ofta ekonomi eller IT-frågor ovh sånt där där jobbar männen och sen jobbar mer kvinnor på det andra. Och det är ju så samhället ser ut också höll jag på att säga, det är ju inte specifikt för oss då.

(Informant C)

Enligt Von Essen och Svedberg så har deras studie visat att kvinnor inte är dominerande inom ideellt arbete, och att det är lika vanligt bland båda könen att engagera sig. Det stämmer inte alls överens med mitt resultat, men det bör även tilläggas att jag studerat specifikt ideellt arbete för mänskliga rättigheter, och inte allt ideellt arbete som många av de tidigare studierna behandlar. Författarna skriver även att kvinnor engagerar sig mer nu på grund av att samhället blivit mer jämställt (Von Essen, Svedberg 2020: 96). Det här stämmer inte alls överens med tidigare artikel som menar att det ideella engagemanget skulle minska bland kvinnor i länder som har nått högre jämställdhet (Bellido, Marcén, Morales 202: 8-10). I denna fråga stämmer mitt resultat mer överens med senare artikeln av Von Essen och

Svedberg, då Sverige är ett progressivt land inom jämställdhet, och enligt mitt resultat så är det kvinnorna som är överrepresenterade inom ideellt arbete för mänskliga rättigheter.

6 Sammanfattning och slutsatser

Syftet med denna studie var att få en djupare förståelse för hur könsfördelningen för ideellt arbete inom mänskliga rättigheter ser ut. Målet var att ta reda på mer om hur könsfördelningen ser ut, varför det är så, vad för konsekvenser det kan få, samt förslag på hur man kan förändra situationen.

Till skillnad från resultatet från tidigare forskning, som visade en spridd bild i hur könsfördelningen inom ideellt arbete ser ut, så har mitt resultat visat en entydig bild av hur könsfördelningen ser ut för ideellt arbete inom mänskliga rättigheter. Resultatet tyder på att kvinnor är överrepresenterade inom ideellt arbete inom mänskliga rättigheter, men kanske även inom hela sektorn, förutom chefsrollerna samt styrelseroller, vilka är roller som ofta män har. Om det ser olika ut för olika fält inom mänskliga rättigheter kan inte mitt resultat tyda då samtliga organisationer jag intervjuat är överrepresenterade av kvinnor, men om jag skulle intervjua informanter från organisationer som kanske till exempel arbetar mer med teknik eller politik så kanske resultatet skulle visa annorlunda. Det informanterna kunde se som skiljer sig åt för manliga och kvinnliga volontärer är att män i vissa fall har tagit större plats och syns mer utåt, och kvinnorna har varit mer ansvarstagande och drivande.

Informanterna ombads även att diskutera eventuella orsaksförklaringar till att könsfördelningen ser ut som den gör. Informant A samt D, diskuterar huruvida utbildning kan vara en orsak, då det är fler kvinnor som läser högre studier, och speciellt inom fred och utveckling som informant D påpekar, vilket kan ha gjort att kvinnor är mer pålästa om situationen och därav är mer villiga att hjälpa. Samma informanter pratade även om trender, och om att om det skulle bli en trend att män engagerar sig ideellt inom mänskliga rättigheter, så skulle kanske fler män dras till ideellt engagemang. Även volontärbarometern visar att trender och engagemang har ett samband, då det till exempel blev trendigt att engagera sig i flyktingkrisen år 2015. Det manliga vs det kvinnliga intresset är även något som informanterna diskuterar, där till exempel informant G funderar huruvida biologiska skillnader kan ha påverkat könsfördelningen. Även diskussionen om huruvida män är mer intresserade av pengar uppkommer här, men informant D påpekar att män ofta engagerar sig ideellt inom sport där de inte heller får någon ersättning.

Det blev tydligt från resultatet att det är ett stort överskott av kvinnor inom de organisationer jag intervjuat, och informanterna ombads att berätta vad de tror denna könsfördelning kan ha för konsekvenser. Flera av informanterna menar att det drabbar mångfalden och

samhällsutvecklingen. Informant G menar att då män inte engagerar sig lika mycket, och det är männen som står högst i samhället, så kommer inte dessa frågor att prioriteras. Informant F menar även att de behöver fler män som engagerar sig för att de manliga deltagarna i organisationen som inte har någon manlig förebild, ska kunna få det genom manliga volontärer inom organisationen.

Den sista frågeställningen jag ville reda ut och som jag ombad informanterna diskutera var hur man kan skapa förändring i könsfördelningen för ideellt arbete inom mänskliga rättigheter. På samma sätt som att utbildning kan vara en orsak till att män inte engagerar sig lika mycket, så menar informant D att utbildning även kan vara lösningen. Om fler män söker de utbildningar som fokuserar på dessa frågor så kanske fler män skulle finna ett intresse i att engagera sig. Både informant D och G talar även om könsnormer och att det kan handla om hur vi uppfostrar våra söner, och att man bör lära dem att bry sig om omvärlden. Informant G menar att om man skulle föra in debatten om manlighetsnormer i diskussionen inom organisationen så kanske fler män skulle vara intresserade, då det i nuläget handlar mycket om kvinnors rättigheter. En annan faktor som informant D tror kan göra män mer engagerade inom mänskliga rättigheter är att höja lönerna som idag ligger under marknadslönerna. Om män skulle vilja arbeta med dessa frågor och utbilda sig inom det så kanske de även skulle ha mer vilja till att engagera sig ideellt. Det är även fler av informanterna som använder sig av riktade sökningar av män, genom dels riktade annonser, men även genom att locka genom aktiviteter som män kanske i större utsträckning är intresserade av. Två av informanterna svarade dessutom på denna fråga med att det inte behövs någon förändring i deras könsfördelning inom organisationen, trots att samtliga organisationer har ett överskott av kvinnor. Informant B menar att det mer handlar om att synliggöra de kvinnor som engagerar sig, och Informant E menar att det inte finns något könsgap att fylla då de inte bryr sig om kön, religion, hudfärg eller annat.

Sammanfattningsvis så visar studiens resultat till skillnad från tidigare forskning, att kvinnor är överrepresenterade inom ideellt arbete för mänskliga rättigheter. Möjliga orsaksförklaringar till fördelningen enligt informanterna har med utbildning, trender, kvinnors sociala kapacitet, samt kvinnligt vs manligt intresse att göra. Konsekvenserna av att fler kvinnor än män engagerar sig ideellt för mänskliga rättigheter, kan enligt informanterna ha att göra med mångfald, samhällsutveckling och prioritetsfrågan. Resultatet visar även att samordnare tror att det som behövs ändras för att skapa förändring har med utbildning, könsnormer, lön, och aktiv sökning av män att göra, förutom de två män som enligt resultat

menar att det inte behövs förändras. Ett förslag till fortsatt forskning inom ämnet kan vara att undersöka möjliga metoder till att engagera fler män inom ideellt arbete för mänskliga rättigheter. Denna studie undersöker vad samordnare har för idéer om hur man kan skapa förändring, men man skulle kunna utöka det till att studera de män som engagerar sig ideellt, inom andra sektorer. Detta för att ta reda på vad som skulle krävas för att fler män ska engagera sig ideellt för mänskliga rättigheter.

Bibliografi

Angelöw, Bosse. 2015. *Introduktion till socialpsykologi*. Lund: Studentlitteratur AB.

Babcock, Linda, Recalde, Maria P, Vesterlund, Lise, Weingart, Laurie. 2017. Gender Differences in Accepting and Receiving Requests for Tasks with Low Promotability. I: *American economic review*, Vol. 107 nr 3.

Bellido, Héctor, Marcén, Miriam, Morales, Marina. 2021. The Reverse Gender Gap in Volunteer Activities: Does Culture Matter? I: *Sustainability*, Vol. 13 nr 12.

Bryman. 2018. *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber.

Hirdman, Yvonne. 1988. *Genussystemet – reflexioner kring kvinnors sociala underordning*. Kvinnovetenskaplig tidsskrift NR 3/1988.

Hsieh, Hsiu-Fang, Shannon, Sarah E. 2005. *Three Approaches to Qualitative Content Analysis*.

https://www.researchgate.net/publication/7561647_Three_Approaches_to_Qualitative_Content_Analysis (Hämtad 2019-12-19).

Krause, Neal, Rainville, Gerard. 2018. Volunteering and Psychological Well-Being: Assessing Variations by Gender and Social Context. I: *Pastoral Psychology*, Vol. 67 nr 1.

Overgaard, Charlotte, Petrovski, Erik, Hermansen, Jonathan. 2018. Volunteer care workers: A case for challenging resource theories on volunteering. I: *Journal of Civil Society*, Vol. 14 nr 2.

Regeringskansliet. 2018. *Vad är mänskliga rättigheter?*

<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/demokrati-och-manskliga-rattigheter/fakta-om-manskliga-rattigheter/vad-ar-manskliga-rattigheter/> (Hämtad 2022.05.01).

Volontärbyrån. 2022. *Frågor och svar.*

<https://www.volontarbyran.org/faq> (Hämtad 2022.04.03).

Volontärbyrån. 2022. *Om oss.*

<https://www.volontarbyran.org/om-oss> (Hämtad 2022.03.20).

Von Essen, Johan, Svedberg, Lars. 2020. *Medborgerligt engagemang i Sverige 1992–2019*. Sköndal: Bräcke högskola arbetsrapportserie nr. 98.